

Schöpflin György

HAGYOMÁNYUNK EGY DARABKÁJÁRÓL A Micimackó „magyar” értelmezéséhez

Új hungarikumot szeretnék ajánlani a Kommentár olvasóinak, nevezetesen a *Micimackó* egyetlen részletét. Íme a bizonyíték: „Erdei körökben az a nézet, / hogy a medve szereti a mézet” – írja a magyar változat (azaz Karinthy).

A „nézet” szó egyértelműen a *hagyomány* fontosságát támasztja alá. Az említett „erdei körök” fogalma félreérthetetlenül a *közértékelés* szerepét helyezi előtérbe, tehát azt üzeni, hogy a társadalom, az átlagember véleménye az a hatékony tényező, amelynek segítségével kialakul a *hagyomány* – az, amit közösnek tartunk, és amivel a jövőt befolyásolni tudjuk. Központi szerepe van mindebben a *diszkurzívitás*nak. Beszélünk egy adott témáról, vitatkozunk, szembemegyünk vele, és amennyiben kialakul a kritikus diszkurzív tömeg, létrejön egy általánosan elfogadott *tény*. Ezt a folyamatot nevezhetjük *naturalizált tényállítás*nak, ahogyan ezt a megállapítást Micimackó környezete, az „erdei körök” is magukba integrálták. Azután, hogy egy állítást elfogadott és naturalizált a „kör”, létrejön a tény („nem afféle szerény / vélemény, / hanem tény” – s hogy „tény”, összesen háromszor olvashatjuk).

Innen nézve már tiszta hiábavalóság a *medve* és a *méz* közötti okozati összefüggést megkérdőjelezni. A társadalom elfogadja az eredeti állítást, és ebből kiindulva általánosít, illetve alkalmazza a gyakorlatban. Például ha találkozunk egy medvével, akkor minden bizonnyal a méz is eszünkbe jut, igaz, gyakran csak oly módon, hogy az adott pillanatban menekülésünk közepette sajnáljuk a méz hiányát. Mindezt az immár elismert tényt maga az *etimológia* is megerősíti, lévén közeli kapcsolat fedezhető fel a „medve” és a „mézevő” szavak között.

Még emlékszem, hogy a háború után az akkori hatóságok egy teljesen más interpretációs és kognitív keretbe akárták helyezni a medve szerepét. A medve – a szocreál tollnokok szerint – a kizsákmányoló kulákot jelképezte; valószínűleg Micimackó javíthatatlanul *túl burzsuj* volt ahhoz, hogy elfogadható legyen az akkori kisdedek és gyermekek számára. Saját lakása volt, nem dolgozott, és egyáltalán nem áldozott Sztálin elvtársnak, sőt a dicsőséges Szovjetunió sehohsem szerepel a könyvben. Arról nem is beszélve, hogy Nyuszinak *üzletfelei* voltak, ezzel bizonyítva a *kizsákmányolás* mindennapi tapasztalatát a Pagonyban. Még az is elképzelhető, hogy valahol egy *imperialista összeesküvés* jeleit is fel lehet fedezni a könyvben.

És miért gondolom, hogy ez hungarikum? Alapvetően azért, mert Karinthy Frigyes fordítása egészen más színezetet ad a fejleményeknek a magyar szövegben, mint ami az eredetiben található, amelyben inkább kérdésfeltevés formájában jelenik meg a medve és a méz viszonya („isn't it funny, how bears like honey?”). Mi ezt jobban tudjuk. Egyáltalán nem furcsa, hogy a medvék szeretik mézet, mert ez tény!

Mi, magyarok ezt tudjuk, mert ez a mi hagyományunk.

Kiskapus, 2003

Bucsecs, 2000